

Säkerhet - en självklarhet inom försvarsindustrin

sid 2

Smärtsam men nödvändig anpassning

sid 7

Vad hände sedan - här redogör ekonomijournalisten Bengt Carlsson för några orsaker till varför Celsius-aktien värderas som den gör av den s k marknaden.

sid 8

AEROGRAMMET

INFORMATION TILL ANSTÄLLDA VID FFV AEROTECH, FFV TEST SYSTEMS, FFV AVIOCOMP - Nr 15 - 26 oktober 1993

Celsius och Ishockeyförbundet i samverkan om försvaret

Svenska Ishockeyförbundet och CELSIUS INDUSTRIER kommer gemensamt att utse bästa försvarslag och bäste individuella försvarsspelare i Elitserien samt bästa försvarsspelare i Tre Kronors hemmalandskamper. Det sker i en tävling kallad "Sveriges bästa försvar". Tävlingen är en del av ett flerårigt sponsravtal mellan CELSIUS och Svenska Ishockeyförbundet.

Satsar på försvaret

— Eftersom CELSIUS är en försvarsindustri tycker vi att det är en bra idé att medverka till att lyfta fram prestationerna i elitserielagens bakre regioner, säger Lennart Jonsson, informationschef vid CELSIUS INDUSTRIER. Vi satsar på försvaret, både i vår verksamhet och i ishockeyn.

Uppmärksamhet

— Den mer affärsmässiga bakgrunden till vår sponsorsatsning är också lätt att förklara. I samband med privatisering och börsintroduktion av CELSIUS i våras, exponerades företagsnamnet mycket. Kännedom om CELSIUS ökade från fyra procent av befolkningen till ca 65 procent på några månader! För att bibehålla intresset och kunskapen är det viktigt att på ett positivt sätt göra oss påminna. Det är därför vi valt att inleda det här samarbetet med svensk ishockey.

Hitta svamp med satellit och besök en virtuell värld

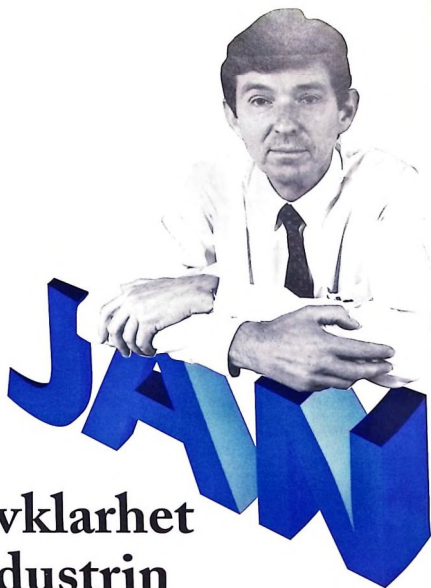
I hörsalen Ugglan har höstens föreläsningsserien fått en flygande start. I september var Aeroграмmets redaktör trogen åhörare varje tisdag. Och kanske blev jag mer uppläst, litet klokare men också aningen förvirrad.

Tekniken är inte alla gånger självklar och begriplig för den oinsatte, men föredragen stimulerade trots det både intresset och fantasin.

Se mittuppslaget

Tre separata händelser har den senaste tiden bidragit till att rikta vår VDs intresse mot säkerhetsbegreppet.

Nummer ett var att han vid senaste besöket på CELSIUS huvudkontor fick en besöksbricka att bära, vilket för honom var en ny rutin. Självklart är detta en nödvändig och grundläggande säkerhetsdetalj på huvudkontoret till en koncern, som omfattar halva den svenska försvarsindustrin, säger Jan Eiborn.

Säkerhet en självklarhet inom försvarsindustrin

Den andra händelsen var ett besök vid ett av ABB-bolagen, där han återigen konfronterades med frågan. Detta bolag ställer, trots sin civila inriktning, samma krav på kontroll och säkerhet som den svenska försvarsindustrin, kunde han konstatera.

Den sista länken i kedjan var den olagliga återgivning- en av ett i hemlighet inspelat samtal. Gunnar Lindströms berömda telefonsamtal med en kollega några timmar efter Gripens krasch i Stockholm den 8 augusti.

Hög prioritet

— Jag har aldrig utmärkt mig som någon pådrivare i säkerhetsfrågor, säger Jan, men det betyder inte att jag anser dem vara oviktiga.

Han menar tvärtom att säkerhet har hög prioritet inom företaget, och att personalens känsla för vad detta kräver därför är relativt god totalt sett.

Begreppet säkerhet är omfattande, men kan grovt in-

delas i yttre och inre skydd, enligt Jan. Vakt, stängsel, lås, kodsystem och liknande ingår i det yttre skyddet. Det inre skyddet bygger på de anställdas medvetenhet om betydelsen av att skydda kvalificerad information i alla erforderliga sammanhang.

Smidighet

Lika viktiga som säkerhetsfrågorna är, lika viktigt är det att de hanteras smidigt, säger Jan. Vore till exempel våra vakter synligt beväpnade, kunde det ge upphov till såväl obehag som oro och kanske även löje. Däremot är det självklart att vakterna skall förfoga över och använda tvångsmedel när det är påkallat, tillägger han.

— Men säkerheten får inte drivas in absurdum så att den bli till ett hinder för verksamheten. Då riskerar hela begreppet att betraktas med obegärlig inställning för med vederbörlig respekt.

Vi lever i elektronisk tids- varv, där det som en gång var

science fiction har blivit realiteter. Med relativt enkel utrustning är det fullt möjligt att utanför grindarna avlyssna och avläsa vår datoriserade information. Något som vi naturligtvis måste skydda oss emot på olika sätt, men insatserna skall stå i relation till hur informationen klassas.

— Om jag via pc skriver ett meddelande till övriga chefer och kallar dem till möte, så handlar det inte om kvalificerad information. Men protokoll från ett möte inom IG JAS kan innehålla både känsliga och hemliga uppgifter och måste alltså skyddas därefter, betonar Jan.

Grova intrång

Än kan bättre tydliggöra de risker vi i dag löper när vi kommunicerar via etern än bandningen av Gunnar Lindströms samtal. Vad som egentligen hände är ännu inte klart, men polisutredning pågår, säger Jan.

Två alternativ är tydliga.

Antingen har familjen Lindströms telefon varit buggad, eller också har någon slumpmässigt avlyssnat etern i anslutning till Tre Vapen.

I båda fallen handlar det emellertid om grova intrång, och Jan ifrågasätter även de inblandade journalisternas etik. Det måste betraktas som utomordentligt allvarligt tjänstefel att överhuvud taget tillåta sändning av detta band, menar han.

Balansgång

— Incidenten har ruskat om alla inom försvarsindustrin och den lyfter på nytt fram betydelsen av våra säkerhetssystem, påpekar Jan.

Men, tillägger han, det finns samtidigt en önskan hos oss alla att så långt det är möjligt bevara öppenheten i vårt fria samhälle. Orwells 1984 är inget realistiskt alternativ för oss. Därför tvingas vi gå den svåra balansgången mellan behov av trivsel, öppenhet och frihetsskänsla samt krav på sträng säkerhet

kring den hemliga och känsliga information vi förvaltar.

Effektiv spår

— Hittills har vi varit lyckligt förskonade från i vart fall grova fadäser inom det här området, säger Jan. Det beror sannolikt på ett aktivt och väl fungerande säkerhetsmedvetande inom företaget. Sannolikt beror det även på att FFV AEROTECH inte har utsatts för några allvarliga försök från kvalificerade utomstående krafter att på olika sätt tillkänna sig känslig information.

— Det går visserligen inte att till hundra procent stoppa sådana försök, men med ett väl fungerande säkerhetssystem kan vi däremot försvåra och göra det praktiskt taget omöjligt för någon att komma åt oss den vägen, avslutar han.

Försvarsmaktsplan 94 påverkar jobben inom försvarsindustrin

På regeringens uppdrag har Försvarsmaktens organisationsmyndighet utarbetat en plan för det militära försvarets utveckling fram till år 1999.

Den innehåller också anslagsframställan för budgetår 1994/95 som är gemensam för hela Försvarsmakten. Här återges valda delar ur planen.

Enligt Försvarsbeslut 92 minskar försvarets krigsorganisation. Frijordade ekonomiska resurser skall i första hand användas till att höja förbandens kvalitet. Grundutbildningen förbättras, repetitionsutbildningen utökas och man köper in modern materiel.

Men – förutsättningarna förändrades när de ekonomiska ramarna minskade ytterligare i samband med statsministerpropositionen hösten 1992. Nya nedskärningar motsvarande cirka 40 miljoner kronor per år krävs för att nå de ekonomiska målen.

Påverkar industrin

Delar av svensk försvarsindustri kan därför i framtiden få svårt att behålla sin höga kompetens på grund av för låg beläggning. Det är dock av stor betydelse för Sverige att behålla kompetensen inom vissa viktiga områden.

De allra högst prioriterade områdena stöds direkt genom anskaffningsbeslut och finansiella satsningar. Även

krav på motköp kan långsiktigt bli ett stöd för dessa delar av svensk försvarsindustri.

Bättre begagnat

Den internationella utvecklingen har ökat Försvarsmaktens möjligheter att köpa begagnad materiel utomlands till låga priser. Man överväger därför att inte renovera stridsvagn 102, vilket kan få konsekvenser för svensk stridsfordonsindustri.

Dessutom kan marinen ekonomiska obalans och ansträngda likviditetsläge leda till att beställningarna hos svensk varvsindustri senare ligger och/eller reduceras.

Fjorton program

Försvarsmaktens verksamhet indelas i 14 program, och de totala anslagen uppgår till närmare 34 miljarder kronor.

Flygvapnets lednings- och underhållsförband avvecklar nuvarande optiska luftbevakningssystem och ersätter det med ett system för luft- och ytövervakning. Äldre strilcentraler ersätts med nya och

utbyggnad av bas 90 fortsätter om än i begränsad takt.

För JAS 39-förband fortsätter anskaffningen av Gripen och på sikt skall 16 divisioner organiseras. Den tvåsitsiga skolverisjonen utvecklas.

Övriga stridsflygförband får förbättrade möjligheter till telegraföring. Bombkapsel och robot 15 F införs och förbättrar attackförmågan.

Nytt och begagnat

Armébrigadförband utvecklas och moderniseras. Infanteribrigaderna utrustas med pansarskyddade fordon MTLB före 1997. Pansarbrigader får nya stridsvagnar med början 1997 och fram till sekelskiftet. Mekaniserade brigader får renoverade eller nyinköpta begagnade stridsvagnar senast 1998 och Norrlandsbrigaden får stridsfordon 90 och nya stridvagnar.

Inom Stridsflygförband prioriteras utbåtskyddet till dess främmande verksamhet på svenskt vatten upphör. Konstruktionen av ystridsfartyg 2000 fortsätter, men inköp skjuts framåt i tiden till tidigast 1994. Fyra mindre minsvapare beställs och ubåt typ Gotland levereras omkring 1997.

Kustförsvarsförband bygger i huvudsak på rörliga förband, och fasta förband utgår successivt. Amfibiebatalljoner får moderna fartyg före 1997 och övriga före 2002.

USA-genombrott för CelsiusTech

Vi har tidigare berättat att CELSIUSTECH fått en beställning värd 172 miljoner kronor från amerikanska marinen på remsfällare - motmedel mot missiler - till stridsflygplanet F-14 Tomcat. Detta innebär att CELSIUSTECH fått beställningar på motmedel och radarutrustning från olika länder motsvarande sammanlagt 350 miljoner kronor den senaste månaden.

—Att den amerikanska marinen valde CELSIUSTECH som leverantör för en så strategiskt viktig upphandling får anses som ett mycket gott betyg till svensk motmedelsteknik, och vi ser ordern som ett

genombrott på den krävande försvarsmarknaden i USA, säger Christer Ros, marknadschef på CELSIUSTECH.

—Fram till nu har vi varit starka på elektroniska motmedel i Europa, vi levererar till exempel utrustning till både EFA och Tornado - de två stora flygplansprojekten i Europa.

Skyddar flygplan

Det motmedel som beställs av den amerikanska marinen är ett system - BOL - som skyddar flygplan mot fjärrflyg missiler. Samma typ av utrustning är för närvarande under utvärdering för JA 37 Viggen och JAS 39 Gripen i Sverige.

Tekniken går i korthet ut på att snabbt sprida ut ett moln av metallreosor då en missil nalkas. Missilens radarbålsökare kommer då att uppfatta remsmålet som sitt mål, varvid flygplanet kan manövrera undan i säkerhet. Idén att utnyttja skenmål är gammal och väl beprövad, men den har anpassats och förfinats av CELSIUSTECH.

Celsiusblå logotyp gäller

I fråga om FFV AEROTECHS logotyp gäller följande, berättar informationschef Anders Annerfalk:

— logotypens utseende är oförändrat

— vid all nybeställning av tryck skall den blå färgen vara PSM 293, eller det vi kallar Celsiusblå.

Förändringen är mest en

nyansskillnad och innebär att vi, vid tillfällen då Celsius logotyp trycks samtidigt i färg, bara behöver trycka två färger i stället för tre, vilket sparar kostnader.

I avsaknad på ny profilmanual gäller FFV-koncernens gamla i tillämpliga delar och även Celsius-koncernens där så är aktuellt.

En chans till att rätta dina personuppgifter

Det finns uppgifter i FFV AEROTECHS personalregister som inte stämmer. Framför allt är det hemadresser, telefonnummer och även uppgift om närmast anhörig som allt emellanåt brukar förändras.

Att korrekta data finns är viktigt med tanke på företaget's möjligheter att nå samliga anställda inte bara med lön och lönebesked, utan även med viktiga meddelanden om och när så krävs.

Har några av uppgifterna förändrats för din del, kan du anmäla det på talongen här intill. Sen förra gången har vi lagt till anställningsnummer och anhörigs adress.

Klipp ut eller kopiera den och skicka till Karin Bergquist, AA80, om du jobbar i Arboga. Är Linköping din arbetsort tar Annica Gustavsson, FL51, hand om ändringarna.

AA

Namn: Avd/Intern adress:
 Anst nr: Tel arb:
 Följande uppgifter har ändrats för min del
 Hemadress: Postnr/ort:
 Tel (även riktnr): Närmast anhörig/adress:
 Tel:

Fyll i ändringarna och skicka i Arboga till Karin Bergquist, AA80 och i Linköping till Annica Gustavsson, FL51.

AVANCERAD TEKNIK

Aerogrammet har under september följt den föredragsserie som varje tisdag bjudit på föreläsningar i hörsalen Ugglan. Det har i många avseenden varit intressant, tankeväckande och lättsmält information som serverats publiken.

Det är inte min ambition att återge det väsentliga och tekniska budskapet här, utan bara att tänga några av de ämnen som varit på tapeten. Förhoppningsvis kan det väcka ytterligare intresse för höstens fortsatta program.

Satellitnavigering kanske något för svampplockare

Tänk att kunna lagra positionen för varje kantarellställe och sedan alltid hitta tillbaka dit igen. Det kan bli verklighet med GPS, även om svampplockning faller utanför användningsområdet. Så Thorbjörn Ericson snuddade bara vid möjligheten under föredraget om "Satellitnavigeringssystemet GPS".

Thorbjörn arbetar på AVIONIKS sektion NavCom med bland annat en mätplats för GPS-mottagare på FMVs uppdrag. I maj berättade Aerogrammet om just detta. Den här gången gav han en bredare beskrivning av systemet, hur det började, utvecklingen fram till i dag och var det hela är på väg.

Väckarklocka

Det var när Sovjetunionen skickade upp Sputnik i en bana runt jorden 1957, som intresset för navigationssystemet väcktes på allvar i både öst och väst.

Med 1960-talets rymdprogram tog utvecklingen fart. Atomuret blev en viktig faktor, eftersom exakt tid är

väsentlig i sammanhanget. Den sista satelliten som sköts upp det decenniet hade också en första variant av navigationssystemet ombord.

Lättare sagt än gjort

GPS-systemet, den USA-baserade modellen, har utvecklats i första hand för militära ändamål. Med dess hjälp kan man med stor noggrannhet bestämma sin position när och var som helst på jorden. Systemet kommer att förklaras operativt 1994 med sina 24 satelliter i omloppsbana kring jorden.

Satelliterna har en avgörande roll vid positionsbestämningen, eftersom principen bygger på att man mäter avståndet till tre satelliter

samtidigt. Det låter enkelt, men kräver avancerad teknik.

Fyra i praktiken

I praktiken använder man fyra satelliter för inmätning. Huvudsäket är att det blir alldeles för otryggt att koppla atomur även till GPS-mottagaren. Satelliterna har däremot exakta klockor och samma tidsuppfattning. Därför bestämmer man klockfelet i mottagaren med hjälp av den fjärde satelliten.

Var satelliterna befinner sig i mätögonblicket talar de om för mottagaren, och avståndet uppmäts med hjälp av signaler som de sänder till mottagaren.

Kontrollen av satelliternas positioner sker i dag med hjälp av stationer placerade på ett i ett band runt ekvatorn samt ytterligare en i Colorado Springs. Dessa räknar per timme ut data om varje satellit.

GPS on a chip

Nästa generations satelliter kommer att vara kommunicerande och stå i kontakt med varandra och marken.

Nej, det är inte för svampplockning som Thorbjörn Ericson i första hand rekommenderar GPS-systemet, men även detta kan bli verklighet i framtiden.

Det gör markstationerna överflödiga.

Det verkliga genombrottet får GPS när det civila behovet har utvecklats ordentligt och pengar börjar rulla in från den marknaden.

Först och störst blir navigeringssystem för bilar, en marknad som kommer att "explodera" inom loppet av några år, gissar Thorbjörn.

Båtagare känner redan till systemets fördelar och många använder GPS-mottagare för

att underlätta navigeringen på sjön.

Utvecklingen går dessutom mot mångkanalmottagare, som i princip kan mäta på alla satelliter samtidigt. Mottagarna blir allt mindre, och snart får vi säkert se den första varianten av "GPS on a chip".

Japanerna har redan kommit ner till ett kreditkortsstorlek inklusive antenn och display, men exklusiva kreditkortets övriga förmåner.

PÅ BEGRIPLIGT SÄTT

Virtuell verklighet öppnar dörrarna till nya världar

Jag tyckte inte att rubriken "Trender inom telekommunikation" lät särskilt fantasieggande. Men det var innan jag hört vad Stig Hemström hade att säga om saken. Normalt hittar man honom i FLYGELEKTRONIKS stockholmsbaserade systemgrupp.

Med sitt föredrag öppnade han en ny och aningen skrämmande framtidsvärld för åhörarna. En virtuell värld som faktiskt redan finns inom räckhåll.

Tele-, satellit- och personkommunikation fram till år 2010. Så beskrev Stig ramen för sin presentation innan han gjorde en historisk tillbakablick. Fram till 1950-talet var utvecklingen i huvudsak inriktad på att få fram bättre, billigare och säkrare teknologier. De två följande decennierna ökade kraven på nya och bättre tjänster, men utvecklingen gick trots detta relativt långsamt. Dock blev bland annat faxar och datorer ett förbrytande till det han kallar ett jämsnedsdrivande klimat.

Smarta nät

Med snabbt växande dator- och rymsindustri ökade även flexibiliteten i tjänsterna under 1980-talet. Och under den pågående etappen fram mot 2000-talet kommer vi att se fullständiga växelssystem växa fram. Kopplingsystem som följer och spårar, rörliga terminaler och abonnemang, intelligenta nät och global kommunikation.

En helt ny generation av

världsomspännande mobila telefonsystem växer nu fram. Telefonen kommer i framtiden att bli en lätthanterlig kombination av mobil persontelefon, fax och dator. Nya system kommer att erbjuda tjänster som abonnenten får tillgång till eller kan begränsa allt efter eget behov.

Mer än video

Redan i dag finns det system som erbjuder videokonferenser, exempelvis HuMaNET. Man utnyttjar storbidsskärmar och realistisk ljudåtergivning – det vill säga att ljudet återges som vid levande kontakter. Det finns möjlighet att överföra ritningar, skisser och dylikt under pågående videomöte mellan deltagare på skilda orter. Automatisk översättning vid behov är inget problem och inte heller hjälp av elektronisk sekretär.

Stig gav aldrig någon närmare beskrivning av en sådan sekretärare, så jag överlåter det till var och en att använda

sin egen fantasi. Skicka gärna bilden till redaktören.

Därför är steget inte långt till den virtuella världen. Inom tio år kan den vara verklighet, förutsatt att intresserade företag är beredda att satsa på utvecklingen.

Smärtfri kirurgi

Många har säkert hört talas om eller sett och provat virtuella datorspel. En hjälm med speciella glasögon gör det möjligt för spelaren att själv ta klivet in i den tredimensionella spelvärlden.

Samma teknik kan man utnyttja i utbildningsyfte. Blivande läkare kan exempelvis göra operationer på fiktiva kroppar till gagn både för sig själva och blivande patienter, får man förmoda.

Världens middag

Själv har Stig studerat en bilmodell med hjälp av den här tekniken. I den virtuella världen kunde han i lugn och ro gå runt bilen och titta på den från alla vinklar. Han kunde även öppna dörrarna och gå in i modellen.

Till sist bjöd han åhörarna på framtidens middag och visade en bild av hur Tokyo, Paris och New York kan bli en och samma plats med teknikens hjälp. Middagsgästerna sitter var och en i sin stad, men ändå vid samma bord. Dofterna från maten kan man överföra och fransmännen kan till och med flytta på föremålen i Japan. Dock inte dricka saken eller smaka på sushin. Det är en

Stig Hemström berättade att med telekommunikationens snabba utveckling har den vanliga telefonen snart spelat ut sin roll.

bra bit kvar att gå innan tekniken kommer så långt. Eller är det inte...?

Texter och foto:
Anne Allard

Mindre lättsmält

Alla föredrag är inte lättsmält för en icke-tekniker. Bara ett ytskrap av det Ralph Persson på NavCom berättade om "Metoder för trafikskydd av radiokommunikation" kunde jag tillgodogöra mig. Han tröstade mig med att ämnet räknas som smalt även av tekniker. Telegrafiföring påverkar verksamhet som utnyttjar elektromagnetiska vågor. Därför måste den skyddas mot sådana störningar, och han gav en översikt över de vanligaste metoderna för trafikskydd.

Allt du skulle vilja veta om men varit för skraj att fråga

I skrivbordslådorna på redaktionen finns ett antal frågor om säkerhets liggande sedan lång tid tillbaka. Frågor som flera vill ha svar, men aldrig fått ett ordentligt svar på. Nu när denna utgåvas ledare handlar om säkerhets passade vi på att förmedla frågorna till säkerhetschefen Hans-Olof Blomqvist.

Är det verkligen nödvändigt att ha en säkerhetschef?

—Nödvändigheten det får väl andra uttala sig om, men behovet finns som jag ser det. Den som är säkerhetschef har ju sin speciella uppgift att bistå chefen för företag eller division med råd, information och utbildning inom säkerhetsarbetet samt att (kontrollera) sig Följa upp att säkerhetsarbetet fungerar inom företaget. Om vi inte hade den hotbild som vi har idag så skulle vi kanske kunna klara oss utan säkerhetschef. Så får vi inte glömma vår kund FMV som kräver i sitt "Avtal om säkerhetsskydd", att säkerhetschef skall finnas vid företaget.

Är det sant att det existerar en hotbild mot vårt företag? Är det i själva verket inte hjärnspeken, för vilka är intresserade av vår verksamhet?

—Svaret är ju att det existerar en hotbild riktad mot vårt företag. Vi arbetar med sådan, verksamhet som är mycket intressant för våra konkurrenter och utländska spionorganisationer. Vi måste slå vakt om sådan information eller verksamhet som vi är duktiga på och där en förlust till en konkurrent kan bli ödesdiger för vårt företag och vi i förlängningen kanske förlorar våra arbeten.

Det här med skydds-vakter och driftvärn är inte det en lek för stora pojkar, för har dom egentligen någon betydelse? Vad är det för nytta med att driftvärnet leker krig?

—Vår bevakning av företags lokaler och områden är en viktig del av verksamheten. Vi har många exempel på detta. Det finns företag som genom stölderna har förlorat information, utrustning av olika slag och i och med detta blivit helt utslagna. Tänk själv vad som skulle hända om vi hade vårt område obevakat, fritt fram för kriminella att ta för sig, vad dom anser vårt att ta. Ta. Vilken trovärdighet skulle vårt företag då få hos våra kunder och marknader?

—Driftvärnet är en mycket viktig resurs. Personal vid företaget som frivilligt underkastar sig utbildning och deltar i övningar för att, om det kommer en förändrad hotbild som är direkt riktad mot företaget, vara beredda att med vapen i hand försvara företaget och anställda mot obehörigt intrång.

—Här skulle jag vilja säga att det borde vara en självklar sak att fler skulle ställa upp i denna verksamhet. Vi behöver flera i våra förband, välkommen.

—Vad skulle hända om

vårt företag slås ut och vi inte har våra arbeten kvar i en eventuellt hotfullare situation.

Allt tjuvande i tidningen om att vi ska bära våra ID-kort är tröttsamt. Vi känner ju igen våra arbetskamrater, räcker inte det?

—Handen på hjärtat, känner du igen alla på arbetsplatsen? Jag påstår att du inte gör det. ID-korten är till för den inre säkerheten, och med det menas att vi skall kunna följa upp vilka som rör sig inom vårt område och i våra lokaler. Är den du ser behövt att röra sig inom arbetsplatsen? Vet du om det är en entreprenör, konsult eller anställd? Om vi inte bär våra ID-kort tar även besökarna av sig sina besöksbrickor och rör sig fritt på området.

—Besöksbrickan är ju även en PR för företaget, att för våra besökare kunna visa att på vårt företag slår vi vakt om säkerheten.

Måste vi ha en säkerhetsavdelning? Det har väl aldrig varit några som försökt ta sig in på vårt företag? Göm nu inte svaret bakom ord som att det är hemligstämplad information, för det tror vi inte på.

—Denna fråga har jag delvis svarat på tidigare. Vi har ingen säkerhetsavdelning, vi har personal som arbetar med säkerhetsfrågor på våra divisioner och bolag. Dom få personer som vi är har mer än fullt upp att klara de uppgifter dom ansvarar för.

Ska det verkligen vara nödvändigt att för-

SMÄRTSAM MEN NÖDVÄNDIG ANPASSNING

I den lågkonjunktur som sedan flera år lägger ett tungt täcke över det svenska näringslivet är det inget ovanligt med varsel och uppsägningar av personal, snarare gäller motsatsen. CELSIUS-koncernen är i detta avseende inget undantag.

Under det senaste halvåret har flera företag inom koncernen tvingats varsla medarbetare och banta sina organisationer som ett led i en kontinuerlig anpassning. Utöver Bofors, som sedan flera år tillbaka genomför ett omfattande anpassningsprogram, varslade bl a KOCKUMS i våras anställda inom SUMMARINE SYSTEMS i Malmo. ÄVEN FFV AEROTECH har under de senaste månaderna minskat sin organisation, liksom CELSIUSTECH.

För någon vecka sedan lade vidare KARLSKRONA-VARVET inom Kockumsgruppen ett varsel som omfattar ca 130 anställda sedan marinen beslutat minska planerat underhåll och senare lägga flera om- och nybyggnadsprojekt. TELUS TELEANLÄGGNINGAR beslutade ungefär samtidigt att koncentrera sin verksamhet till Arboga, vilket medför neddragningar.

Anpassar inriktning

Försvarsindustrin påverkas naturligtvis av den allmänna konjunkturutvecklingen och av det ekonomiska läget i stort. Samtidigt är det uppenbart att försvarsindustrin internationellt är inne i en period av omvandling och anpassning - både när det gäller sin omfattning och inriktning. Det kan inte vara någon nyhet för någon, säger Åke Plyhm, VD i CELSIUS INDUSTRIER.

Utvecklingen från kvantitetsinriktad verksamhet till en industri med basen i högteknologiska produkter och system är myck-

et tydlig, och det påverkar naturligtvis även oss inom CELSIUS på olika sätt. Så har vi under de senaste åren fått en alltmer uttalad inriktning mot det högteknologiska området. Idag är t ex CELSIUS ett av landets mest forskningsintensiva företag med ca 1 400 civilingenjörer och en FoU-budget som inte ligger långt efter vad man har i läkemedelsindustrin. En långsiktig konsekvens av detta är sannolikt att vi kommer att sysselsätta färre men högre utbildade medarbetare än tidigare.

Splittring ger förluster

Att försvarsindustrin internationellt sett har en kraftig överkapacitet är ingen nyhet. Till skillnad från de flesta utländska företag har vi inom CELSIUS länge arbetat aktivt med att strukturera och storleksanpassa försvarsindustrin på hemmaplan. Det har t ex medfört att antalet anställda inom det som idag är försvarsverksamheterna i CELSIUS-koncernen under en femårsperiod har minskat från ca 17 000 anställda till ca 12 000.

Det är naturligtvis en utveckling som är smärtsam för både dem som måste lämna och för oss chefer som tvingas ta beslutet, men det finns inte någon annan realistisk utväg än anpassning av resurserna till den givna situationen och till den efterfrågan som finns, fortsätter Åke Plyhm.

Alla erfarenheter visar nämligen att de försvarsinstruktörföretag som gett sig in på helt nya civila marknader för att bibehålla sin ursprungliga volym riskerar att gå "ur askan i en elden". Alltför ofta har sk alternativt produktions medfört en splittring av resurser och därpå följande kraftiga ekonomiska förluster för de företag som försökt sig på en sådan ändring av sin inriktning. Det är misstag som vi i CELSIUS ska akta oss noga för att göra om, understryker han.

Däremot kan det mycket väl ske utvecklingsinsatser mot såväl civil som militär marknad som

har sitt ursprung i den befintliga verksamheten. Ett bra exempel på detta är TELUS som, bl a genom DOTCOM, nu har nästan 40 procent av sin produktion inom såväl den civila data- som telekommunikationssektorn. En sådan breddning av verksamheten är naturligtvis både önskvärd och riktig. Vi får inte glömma att även om de försvarsrelaterade verksamheterna är basen i vår verksamhet så svarar de civila bolagen för ca 2 miljarder i omsättning, så en aktiv utveckling på detta område är viktig för oss.

Positiva inslag

Det är också viktigt att hålla i minnet att den pågående strukturomvandlingen inom försvarsområdet även innehåller positiva inslag. Dels kan CELSIUS - mycket på grund av de strukturbeslut vi redan fattat och till stora delar genomfört - visa en stabil ekonomisk utveckling. Dessutom kan vi också aktivt vara med och forma den framtida svenska försvarsindustrin.

Även om vi inte ska förvänta oss en fortsatt utveckling i samma tempo på det här området så kommer CELSIUS naturligtvis även framgent att vara en naturlig part vid diskussioner om strukturförändringar inom svensk försvarsindustri. Som Sveriges i särklass största försvarsindustri, liksom som en av de åtta största i Europa, kommer vi att aktivt medverka i den fortsatta utvecklingen, säger Åke Plyhm.

Sruktureförändringar

Sammanfattningsvis innebär detta att de försvarsinriktade verksamheterna som får långsiktiga beläggningsproblem utan att ha en naturlig och naturlig alternativ marknad bara har en framkomlig väg. Och det är att anpassa resurserna efter den efterfrågan som finns på lång sikt. Det är i det här ljuset vi ska se de nu beslutade neddragningarna. De innebär en smärtsam men tyvärr nödvändig anpassning till vad marknaden efterfrågar, avslutar Åke Plyhm.

anmäla alla besök. Alla besökare får ju ändå skriva in sig när de kommer.

Om vi föranmälar våra besök och använder dem blanketter vi har i säkerhetshandboken (Tillträdeskydd) eller sänder föranmälan via elektronisk post så kan receptionen förbereda besöket och på detta sätt snabba upp inskrivning och minska köerna. Så har vi föranmält på personer som skall besöka slutna enheter eller diskutera sekretessbelagd information, dom måste föranmälans för kontroll av behörighet.

Varför måste vi hålla på och anmäla till vakten att vi jobbar övertid? Det har väl inte dom med att göra?

Övertidsanmälan är till för att vår bevakningssida inte skall göra onödiga ronderingar i de lokaler där personer arbetar. Kommer vakten till lokal där övertidsanmälan inte är gjord och finner personen måste han kontrollera vederbörande, skriva rapport samt göra om rondering när lokalen är tom och låsa den samma. Sådant arbetssätt är inte rationellt utnyttjande av våra vakter.

Varför får man inte visa besökare alla våra arbetsställen? Det finns stängda avdelningar dit man inte kommer, varför då?

Våra sluta lokaler får endast besökas i tjänsten om det krävs för arbetets genomförande. I dessa lokaler genomförs arbete där material eller information inte får delges andra än de som är behöriga.

Celsius på börsen Vad händer sedan?

Alla stora utförsäljningar eller privatiseringar ger samma fråga. Vad händer nu då, när introduktionen är klar, rubrikerna borta och vardagen smyger sig på igen?

Tja, sanningen är nog den att det är så här det kommer att bestå. En börsnotering betyder ingen revolution för det dagliga arbetet, eller ens för företagets mer långsiktiga verksamhet (i varje fall inte direkt).

Ett exempel. Omdaning av Trygg-Hansa från ömsesidigt bolag till börsnoterat aktiebolag var dels en av de mest avancerade manövrar som gjorts i Sverige rent praktiskt, dels en av de mest marknadsförda och omskrivna evenemangen.

Till Trygg-Hansa AB:s första bolagsstämma anmälde sig 3.000 personer. Astronomiska tal för de flesta bolag, men inte speciellt stor andel med tanke på att Trygg-Hansa hade över trekvarts miljon aktieägare. Äret efter, vid stämman 1992, kom blott 300 aktieägare.

Det betyder inte att Trygg-Hansa blivit ointressant, men när introduktionen är gjord och vardagen infinner sig så återgår allt till en normal lunk på ytan. (Trygg-Hansa hade säkert velat ha en tryggare lunk än man fick på grund av framför allt ägandet i Gota Bank, som kostade drygt fem miljarder kronor).

Låt oss hoppas att CEL-

sus slipper sådant - det skall väl inte vara så svårt - och i stället se på vilken verklighet bolaget nu finns i.

Bra affär

Om själva introduktionen och framför allt aktietilldelningen hann åtskilligt skrivas. Jag nöjer mig med att konstatera att de som fick tilldelning gjort en bra affär, precis som de flesta bedömare var ense om att det skulle bli.

En aktie tecknad för 100 var raskt värd drygt 140 när Celsius noterades, men sedan dess har inte mycket hänt. I skrivande stund betalas Celsiusaktien i 159 kronor. Det är ett klipp mått från tilldelningskursen, men sedan introduktionen har inte kursen hängt med börsaktierna i genomsnitt.

Det beror på flera saker (den som är tvåsaker som för bolagen värderas som de gör borde bli rik, men blir snarast fattig). Den viktigaste orsaken är nog att många mindre aktieägare valt att sälja de Celsiusaktier de fick och ta hem vinsten. Det trycker förstås ner kursen, framför allt som köparna vet att det troligen finns många säljare och att man därför inte behöver bjuda mer.

I stället är det ett styrkesked att det finns så många köpare till en aktie att kursen inte faller när det rätt ett så här stort säljtryck.

Lågt värderat

Jämfört med verkstadsföretagen i övrigt är Celsiusaktien lågt värderad. Det gäller till exempel värderingen av det egna kapitalet. Börsvärdet på CELSIUS på nästan 4,5 miljarder kronor (eller en bit över 150 kronor per aktie) motsvarar cirka 140 procent av koncernens egna kapital.

Genomsnittet för verkstadsföretagen ligger nu kring 175 procent. Mått på det här sättet är antingen CELSIUS lågt värderat eller också är de andra högt värderade.

Det samma gäller om man i stället jämför med hur många gånger vinsten som börskursen motsvarar (alltså p/e-talet). Verkstadsbolagen betalas för närvarande 24 gånger årsvinsten, jämfört med kanske 10 gånger vinsten för CELSIUS.

Det här beror dock på att börsen betalar för framtida vinster - man räknar alltså med att de flesta bolag skall lyfta sina vinster rejält under de närmaste åren från dagens extremt låga nivåer. P/E-talen för jämförelser

mellan börsbolagen beräknas på årets vinstprognoser. Med bättre vinster nästa år faller alltså de andra bolagens p/e-tal, mått mot samma börskurs som idag.

Förväntningar

Börskurserna bygger på förväntningar. Därför händer det sällan någon stor ändring i ett företags börskurs när en händelse som legat i luften väl sker. På börspråk heter det att "det som händer var diskonterat".

På CELSIUS finns det inte alls samma förväntningar på snabba vinstökningar som för många andra noterade verkstadsbolag. Det beror helt enkelt på att CELSIUS har en betydligt bättre lönsamhet än många av verkstadskollegerna på börsen idag.

När hela företaget säljs betalas de ofta i cirka tio gånger en normal årsvinst, men det skiftar mycket från bransch till bransch och beror helt på hur framtidsutsikterna bedöms vara.

Hög direktavkastning

CELSIUS ligger högre än verkstads- (och låga börsnittet) vad gäller utdelning i förhållande till börskurs. Detta kallas direktavkastning och är för verkstadsbolagen drygt 1,5 procent, för

börsen som helhet något högre, men för CELSIUS nästan dubbelt så mycket, eller drygt tre procent. Betyder det då att CELSIUS är dubbelt så generös mot aktieägarna som andra bolag?

Nej, återigen är det förväntningar om snabba och kraftiga lyft för de andra bolagens vinster och därmed utdelning som ligger bakom. Och återigen beror möjligheterna till snabba öknings för dem på att resultat och utdelning är körda i botten idag.

Lågt värderat

Sammantaget är Celsiusaktierna, mått på de flesta sätt, lägre värderade än i verkstadsbolagen i snitt i dag, men det betyder inte automatiskt att kursen skall gå upp.

Däremot är det en trygghet att inte vara högst värderad om det skulle komma en allmän nedgång. Det är alltså många spektakulära uppgångar som följs av lika dramatiska fall. Mig veterligen är det bara oljeplattformskoncernen Consafe (inte okänd för CELSIUS) som blivit mer övertecknad än vad CELSIUS blev vid introduktionen.

Bengt Carlsson